

107

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI  
OLIV TA‘LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI**

**GULISTON DAVLAT UNIVERSITETI**



2024-yil



**IJTIMOIV FANLAR KAFEDRASI**

**FALSAFAGA KIRISH  
FANI O‘QUV DASTURI**

|                           |   |
|---------------------------|---|
| <b>Bilim sohasi:</b>      | 200 000 - San‘at va gumanitar fanlar            |
| <b>Ta‘lim sohasi:</b>     | 220 000 - Gumanitar fanlar (tillardan tashqari) |
| <b>Ta‘lim yo‘nalishi:</b> | 60220500 – Falsafa                              |

**Guliston – 2024**

|                                       |                  |
|---------------------------------------|------------------|
| Fanning nomi                          | Falsafaga kirish |
| Fan/modul kodi                        | FK 1106          |
| Fan/modul turi                        | Majburiy         |
| O'quv yili                            | 2024/2025        |
| Fan semestri                          | 1                |
| Ta'lim tili/turi                      | O'zbek/kunduzgi  |
| Fanga ajratilgan soat/kredit          | 180/6            |
| Auditoriya soat                       | 72               |
| Mustaqil ta'lim uchun ajratilgan soat | 108              |

## IFANNING MAZMUNI

Fanni maqsadi: talabalarda dunyodagi ijtimoiy jarayonlarga nisbatan daxldorlik tuyg'usi, to'g'ri fikrlash mahoratini va dunyoqarashini shakllantirishdan iborat.

Fanning vazifasi - nazariy bilimlar asosida ijtimoiy hodisa va jarayonlarga nisbatan shaxsiy munosabatni shakllantirish orqali insonning hayotdagi maqsadini aniqlashga imkon beradi.

## II. ASOSIY NAZARIY QISM

(Ma'ruza, seminar va mustaqil ta'lim mavzulari)

### II.1 Fan tarkibiga quyidagi mavzular kiradi

| No | Modul nomi  | Ma'ruza mashg'ulotida ko'riladigan mavzular   | Seminar mashg'ulot bo'yicha mavzulari  | Mustaqil ta'lim va mustaqil ish mavzulari  |
|----|---|---|--|--|
| 1  | 1-mavzu. Qadimgi sivilizatsiyada germetik falsafaning paydo bo'lishi. | Qadimgi Mis sivilizatsiyasining asosiy yutuqlari. Qadimgi sivilizatsiyani o'rganish manbualari                                    | Qadimgi sivilizatsiyada germetik falsafaning vujudga kelishi.  | Qadimgi sivilizatsiyani o'rganishning tarixiy ahamiyati.   |
| 2  | 2-mavzu. Mifologik ongni o'ziga xos xususiyatlari                     | Mifologiya eng qadimgi ma'naviy-madaniy shakli. Mifologiyaning antropomorfizm, obrazlilik, sinkretik, genetik simvoli, harakteri. | Mifologik ongning shakllanishi va uning ijtimoiy ahamiyati. Dunyoqarash tushunchasi va uni asosiy shakllari. | Mifologiya eng qadimgi ma'naviy-madaniyat shakli (esse).   |
| 3  | 3-mavzu. Natur falsafa va sofistlar.                                  | Dastlabki falsafiy bilimlar rivoji. Fiziologlar va ularning birinchi asos haqidagi qarashlari.                                    | Sofistikaning yevropa tafakkur uslubiga ta'siri.   | Tabiatning stixiyali talqini, sababiyat g'oyasi, mumtoz Yunon falsafasida tafakkurning ratsionallashuvi. |
| 4  | 4-mavzu. Falsafa – dunyoqarash shakli.                                | Dunyoqarashning mohiyati. Dunyoqarashning intellectual, emosional va ruhiy asoslari   | Dunyoqarash tushunchasi va uning asosiy shakllari. Falsafa dunyoqarash shaklidir.                            | Dunyoqarashning tarixiy shakllari. Diniy dunyoqarashning o'ziga xos xususiyatlari                        |
| 5  | 5-mavzu. Falsafaning predmeti, mazmuni va jamiyatdagi roli.           | Falsafa tushunchasining kelib chiqishi. Falsafaning mazmuni va bosh vazifasi haqidagi qarashlar.                                  | Falsafa:uning predmeti, mazmuni va jamiyatdagi roli.   | Falsafa shakllanishining asosiy bosqichlari.   |
| 6  | 6-mavzu. Falsafa va fan mutanosibligi.                                | Falsafa va fan mutanosibligi va farqi. Fanning mohiyati. Fan tushunchasining keng va tor ma'nolari.                               | Falsafa va fan mutanosibligining o'ziga xosligi.   | Fan, falsafiy bilimlarning mohiyati.   |
| 7  | 7-mavzu. Falsafa madaniyatlar tizimida.                               | Madaniyatlar dialogi falsafiy dunyoqarashning mahsuli. Dunyoqarashdagi universallik madaniyatning asosi                           | Falsafa madaniyatning alohida shakli. Falsafa obrazi.  | Alisher Navoiyning "Xamsa" asarining badiiy va falsafiy tahlili.   |

|    |   |   |   |  |
|----|---|---|---|--|
| 8  | 8-mavzu. Qadriyatlar falsafasi(aksiologiya)                 | "Qadriyat" tushunchasi va uning umumiy tasnifi. Qadriyatlar va baholar.   | Qadriyatlar ierarxiyasi. Personalistik ontologizm.  | Ijtimoiy munosabatlar va institutlar tizimida qadriyatlarining o'rni.                          |
| 9  | 9-mavzu. Jamiyat haqidagi asosiy paradigmalari.             | Jamiyat haqidagi falsafiy ta'limotlar tarixi. Jamiyat paydo bo'lishining ilmiy asoslari.  | Individual ijtimoiy ong. Jamiyatda ujtimoij ingning strukturasi.  | Jamiyatning siyosiy asoslari. Jamiyatning siyosiy tizimi                                       |
| 10 | 10-mavzu. Sivilizatsiya va madaniyat                        | Jamiyat hayotiga sivilizatsiya ta'siri. Sivilizatsiya tushunchasi.  | Falsafa – madaniyatlar tizimida.  | G'arb va Sharq sivilizatsiyasi. G'arb madaniyati.  |
| 11 | 11-mavzu. Tarix falsafasi.                                  | Tarix mazmunini aniqlash borasidagi izlanishlar. Tarix falsafasiga oid qarashlar evolyutsiyasi.   | Tarix falsafasining gneseologik yo'nalishlari, ontologik va aksiologik konsepsiyalari.  | Tarix falsafasida tarixiy taraqqiyot g'oyasi.  |
| 12 | 12-mavzu. Falsafiy antropologiya                            | Inson falsafiy baxslarning bosh mavzusi. Falsafa tarixida insonning kelib chiqishi haqidagi ta'limotlar.  | Falsafiy antropologiya (inson haqidagi ta'limot).   | Hayotda insonning vazifasi, uning mohiyati.  |
| 13 | 13-mavzu. Faoliyat falsafasi.                               | Faoliyat tushunchasining mazmuni. Faoliyatning sotsiologik jihatlar.  | Faoliyat falsafasi(prokseologiya).  | Insonning falsafiy nuqtai nazardan o'rganishning zaruriyati.                                   |
| 14 | 14-mavzu. O'yin faoliyat sifatida.                          | Mehnat va o'yin faoliyat turi sifatida. Mehnatda begonalashuv.  | Mehnat va o'yinni inson hayotidagi o'rni.   | Ijodiy va noijodiy faoliyat. Ijodkor shaxs faoliyati.  |
| 15 | 15-mavzu. Ijtimoiy prognozlashtirish.                       | Muammolarni yechimini topishda ijtimoiy bashoratni o'rni. Bashorat – kelajak haqidagi g'oyalarni rivojlantiruvchi ijtimoiylikdir.                                     | Prognozlashtirish tarixiy analogiya. Oldindan kelajakni prognoz qilish  | Bashorat qilishda ekstropolyatsiya metodining ahamiyatini tushuntirish.                        |
| 16 | 16-mavzu. Globallashuv metamorfozalari.                     | Globallashuv hodisasi va globalistika tushunchasining tahlili. Global jarayonlarni shakllanish tarixi.  | Global muammonlarini hal qilishda falsafaning roli.   | Globallik mezonlari. Global muammolarni hal qilishda xalqaro kuchlar birlashuvining ahamiyati. |
| 17 | 17-mavzu. Global muammolarning tasnifi.                     | Global muammolarning tasnifi.   | Global muammolarning tasnifi.   | Globallashuvning falsafiy muammolarni hal qilishda xususiy va umumiy manfaatlar uyg'unligi.    |
| 18 | 18-mavzu. O'zbekistonda korrupsiyaga qarshi kurash siyosati | Korrupsiya tushunchasining mazmuni va paydo bo'lishi va rivojlanish tarixi. Korrupsiyaning shakllari. Korrupsiyaning shakllari va ularni bartaraf etish mexanizmlari. | Korrupsiyaga qarshi kurash bo'yicha xalqaro huquq normalarining O'zbekiston qonun hujjatlariga implementatsiya qilishning ahamiyati va uning iqtisodiy, siyosiy va ijtimoiy-huquqiy mexanizmlari. | Korrupsiya nima va u qachon paydo bo'lgan.   |

**III. Fanni o'qitilish natijalari / shakllanadigan kompetensiyalar**  
**Ushbu fanni o'zlashtirish natijasida, talabalar quyidagi ko'nikmalarga ega bo'ladi:**

1. Falsafiy bilimning mohiyati, uning ma'naviy hayotning boshqa shakllari - din, fan, san'at, axloq bilan munosibligi, falsafaning dunyoqarash funksiyasi va metodologik asoslari, dunyoning ilmiy va falsafiy manzarasi haqidagi fundamental tushunchalar, ratsionallik va irratsionallik haqida tasavvurga ega bo'lishi;
2. Falsafa va amaliyot birligi, ilmiy bilim xususiyatlari, fan taraqqiyotining asosiy bosqichlarini, tarix falsafasi va falsafa tarixini, faoliyat tushunchasi va uning hayot mezonlari, global jarayonlar dialektikasini bilishi va ulardan foydalana olishi;

3. Bilimlarni mustaqil boyitib borishi, mifologik, diniy va falsafiy dunyoqarashning shakllanishida ijtimoiy-madaniy muhitning ta'sirini xisobga olishi, falsafani o'rganishda asosiy manbalar, adabiyotlardan foydalanishi, falsafiy masalalarni qo'yish va yechishda fikrlash maxorati, insoniyat ma'naviy taraqqiyotiga falsafiy madaniyatning ijobiy ta'sirini anglashi, ijtimoiy hodisa va jarayonlarni yoritishda falsafiy tahlilni qo'llash ko'nikmalariga ega bo'lishi kerak.

#### IV. Ta'lim texnologiyalari va metodlari

- ma'ruzalar;
- interfaol keys-studylar;
- seminarlar ( mantiqiy fikrlash, tezkor savol-javoblar);
- guruhlarda ishlash;
- taqdimotlarni qilish;
- individual mustaqil ta'lim ishlari, loyihalar;
- jamoa bo'lib ishlash va himoya qilish uchun loyihalar

#### V. Kreditlarni olish uchun qo'yiladigan talablar

Fanga oid nazariy va uslubiy tushunchalarni to'la o'zlashtirish, tahlil natijalarini to'g'ri aks ettira olish, o'rganilayotgan jarayonlar haqida mustaqil mushoxada yuritish va joriy, oraliq nazorat shakllarida berilgan vazifa va topshiriqlarni bajarish, yakuniy nazorat bo'yicha yozma ishni topshirish.

#### Asosiy va qo'shimcha o'quv adabiyotlar hamda axborot manbaalari Asosiy adabiyotlar

1. O'zbekiston Respublikasi konstitutsiyasi - 2023-yil 30-aprel.
2. Shermuhamedova N. A. Falsafaga kirish.-Toshkent,Noshir, 2020. -460 b.
3. Davronov Z., Shermuhamedova N, Qahharova M, Nurmatova M, Husanov B, Sultonova A. Falsafa. - Toshkent: TMU, 2019
4. Madaeva Sh. Shermuhamedova N. va boshqalar. Falsafa - o'quv qo'llanmasi. - Toshkent: 2019
5. Muhammadjonova L., Abdulla Sher, Shodimetova G. Axloq falsafasi. - Toshkent: Vneshinvestprom, 2023
6. Saifnazarov I. Muxtorov A., Sultanov T., Usmonov F. Falsafa. Darslik. - T.: Innovatsion rivojlanish nashriyot - matbaa uyi, 2021.-424 b.
7. Sh.Kenjajev, A.Assotullayev "Falsafa", o'quv qo'llanma, Toshkent-2024-yil,

#### Qo'shimcha adabiyotlar

1. Mextiyev P. Filosofiya. Baku. Izd-vo "Vostok Zapad".2020.
2. Falsafa. Ahmedova M. Tahriri ostida.Toshkent, OFMJ, 2018
3. Emirova E.,Streltsova A. Vvedenie v filosofiyu.-Toshkent, Universitet, 2018.-68 b.
4. Leshkevich T.G. Filosofiya vvoda'y kurs. Rostov-na Dolnu, Ekspertnoe byuro. 2001

#### Axborot manbaalari

1. [www.gov.uz](http://www.gov.uz)- O'zbekiston Respublikasi hukumat portali.
2. [www.lex.uz](http://www.lex.uz) – O'zbekiston Respublikasi Qonun hujjatlari ma'lumotlari milliy bazasi.
3. [www.ziyouet.uz](http://www.ziyouet.uz)- ilmiy manbaalar portali

Gulliston davlat universiteti tomonidan ishlab chiqilgan va tasdiqlangan.

#### Fan/modal uchun ma'sullar:

M.Olimova - "Ijtimoiy fanlar" kafedrasida (PhD), v.b dotsent

#### Taqrizchilar:

B.G'ofurov –"Ijtimoiy fanlar" kafedrasida katta o'qituvchisi.

Sh. Kenjayev—"Ijtimoiy fanlar" kafedrasida dotsenti

Izoh: Ushbu fan dasturi Kembrij universiteti, Manchestr universiteti, Texas Dallas universiteti va Mirzo Ulug'bek nomidagi Milliy universitet ta'lim dasturlari asosida takomillashtirildi.